

พฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน
ในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ อำเภовารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
Household Waste Separation Behavior of People in Warin Chamrap
Municipality, Warin Chamrap District, Ubon Ratchathani Province.

ลิลิตา ทองบุราณ^{1*} และมนัสนันท์ ลิ้มปวิทยากุล¹

Lilata Tongburan^{1*} and Manasanun Limpavithayakul¹

หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการระบบสุขภาพปฐมภูมิ มหาวิทยาลัยการจัดการเทคโนโลยีและอีสเทิร์น¹

Master of Science, Program in Primary Care System Management,

The Eastern University of Management and Technology¹

*Corresponding Author: tongburan.l@gmail.com

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
ประวัติบทความ: รับเพื่อพิจารณา: 27 ธันวาคม 2564 แก้ไข: 28 กันยายน 2565 ตอบรับ: 23 เมษายน 2565	การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน เขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ อำเภовารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี คือ ครอบครัวที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตเมืองวารินชำราบ จำนวน 370 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ Multi-stage Sampling เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามเชิงสำรวจ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คำนวณค่า IOC (Index of Objective Congruence) เท่ากับ 0.88 และ ค่า Reliability เท่ากับ 0.74 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ Pearson's Product Moment Correlation ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลางเท่ากับ 51.89 (S.D.=7.35) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยนำ ได้แก่ ทศนคติ และการรับรู้ประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<0.05$ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.226 และ 0.118 ตามลำดับ ปัจจัยเอื้อ พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P<0.05$ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.249 และปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัว พบว่า

มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอย
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)
เท่ากับ 0.203 โดยแสดงว่าตัวแปร ทั้งสอง มีความสัมพันธ์ในทิศทาง
เดียวกันในระดับต่ำมาก

Article Info	Abstract
Article History: Received: December 27, 2021 Revised: September 28, 2022 Accepted: April 23, 2022	This research aims were to determine household waste separation behavior and to study the relationship between leading, facilitating and auxiliary factors with household waste separation behavior of people in Warin Chamrap Municipality, Warin Chamrap District, Ubon Ratchathani province. The sample consisted of 370 people households located in Warin Chamrap Municipality. The samples were selected using Multi-stage Sampling. Data were collected by using a questionnaire. The tool quality was checked by 3 experts and then analyzed by calculating IOC 0.88 and Reliability 0.74. Data were analyzed by statistical distribution of frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson's Product Moment Correlation statistical analysis. The results showed that the mean of people's behavior towards solid waste segregation of the sample group was at the middle level, was 51.89 (S.D.=7.35). Solid waste of people in Warin Chamrap municipality was found that the leading factors were attitudes and perceived benefits. There was a statistically significant correlation with people's behavior towards waste separation at the $P < .05$ level. The correlation coefficient (r) was 0.226 and 0.118, respectively. The facilitating factor found that there was a statistically significant correlation with people's behavior towards waste separation at the $P < .05$ level, the correlation coefficient (r) was 0.249. In the family, it was found that there was a statistically significant correlation with people's behavior towards waste separation at the $P < .05$ level. The correlation coefficient (r) was 0.203, indicating that the two variables were related in the same direction is very low.
Keywords: Garbage sorting/Factors/Solid waste sorting behavior	

1. บทนำ

ปัญหาการคัดแยกขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญและต้องร่วมมือแก้ไขกันอย่างเต็มความสามารถ เพราะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนทุกระดับตั้งแต่องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร และนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ตลอดจนพฤติกรรมมารูปโภคบริโภคของคนเราเริ่มเปลี่ยนไป จากเดิมที่เคยใช้ตะกร้าเวลาไปจ่ายตลาด ใช้ปิ่นโตใส่อาหารใช้ใบตองหรือใบบัวซึ่งเป็นวัสดุที่ย่อยสลายได้ง่ายห่ออาหาร แต่ปัจจุบันมีการใช้สินค้าที่มีบรรจุภัณฑ์จำพวกพลาสติก โฟม แก้ว กระดาษ โลหะ อลูมิเนียมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เกิดมูลฝอยสูงขึ้นตามไปด้วย กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม [1] ได้รายงานปัญหาขยะมูลฝอยในปัจจุบันเกิดจากสาเหตุของปัญหาหลายประการ เช่น การบริหารจัดการในการกำจัดขยะมูลฝอย สถานที่ทิ้งขยะไม่มีเพียงพอ การเก็บขนขยะและการขนส่งยังไม่เหมาะสมและเพียงพอ จำนวนสิ่งรองรับขยะมูลฝอยไม่เพียงพอและไม่ถูกสุขลักษณะ อีกทั้งประชาชนส่วนหนึ่งยังไม่ให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาด ขาดความตระหนัก และความรับผิดชอบต่อปัญหาขยะมูลฝอย ขาดความรู้ความสามารถในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยทำให้เกิดมลภาวะเป็นพิษและเหตุรำคาญต่าง ๆ

จากสภาพปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความเดือดร้อนของชุมชนและมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงและขยายพื้นที่ออกไปสู่สังคมในชนบท ดังนั้น ทั้งในส่วนองภาคีรัฐภาคเอกชน องค์กรชุมชน และประชาชนทุกคนจะต้องให้ความสำคัญ มีจิตสำนึกในการหาแนวทางการแก้ไขและยุทธวิธีรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถควบคุมจัดการกับปัญหาขยะมูลฝอยให้ลดน้อยลงและหมดไปในที่สุด โดยการพยายามหาแนวทางเพื่อที่จะลดปริมาณขยะมูลฝอยลงด้วยการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ ในด้านการเก็บขยะ การขนขยะ และการเลือกใช้วิธีการจัดการขยะมูลฝอยโดยให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด พยายามตอบสนองความต้องการในการเพิ่มคุณภาพชีวิตรวมทั้งเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมและจัดการขยะมูลฝอย แต่ถ้าหากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนนับตั้งแต่จุดเริ่มต้น คือ การก่อขยะในปริมาณที่จำเป็น การทิ้งขยะมูลฝอยให้สะดวกในการจัดเก็บ และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ซึ่งจะต้องตระหนักว่าปัญหานี้เป็นเรื่องสำคัญและต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนแม้ว่าหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการขยะมูลฝอยจะเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่ปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จขึ้นได้หรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับ ความร่วมมือและพฤติกรรมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่นั้น ๆ ด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลไม่อาจทำหน้าที่ได้สมบูรณ์หรือมีประสิทธิภาพได้แต่เพียงลำพัง ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความสำคัญยิ่ง และเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาเพื่อนำไปกำหนดเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี [2] มีข้อมูลประชากรทั้งหมด 27,470 คน 10,541 ครัวเรือน 28 ชุมชน มีปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยในสถานที่ฝังกลบ เนื่องจากมีหน่วยงานจำนวนมากมาใช้บริการทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยที่ฝังกลบรายวันจำนวนมากขึ้น เฉลี่ยวันละ 60 หน่วยงาน ปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ที่ 320 ตันต่อวัน เฉพาะของเทศบาลเมืองวารินปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ที่ 38-40 ตันต่อวัน และขยะมูลฝอยมีการคัดแยกอยู่ที่ประมาณ 5 ตันต่อวัน และยานพาหนะเครื่องจักรกลในการฝังกลบมีไม่เพียงพอต่อการฝังกลบรายวัน และยานพาหนะบางคันมีอายุการใช้งานมานาน ขาดทรุดโทรม ต้องซ่อมแซมบำรุงรักษาบ่อย ในฤดูฝนจะมีฝนตกหนักและระยะเวลานาน 4-5 เดือน ทำให้ไม่สามารถฝังกลบรายวันได้ ก่อให้เกิดปัญหากลิ่นเหม็นเน่า ปัญหาแมลงวัน และมีปัญหาปริมาณน้ำเสียจำนวนมากล้นบ่อ และน้ำขยะมูลฝอยไหลรั่วในพื้นที่ และเนื่องจากเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบจะมีสภาพสังคมที่แตกต่างกันมากตั้งแต่ชุมชนเมือง ชุมชนแออัด ชุมชนหนาแน่น จนถึงชุมชนชนบท การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย ได้รับความร่วมมือค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่สภาพสังคม ยังมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ จึงทำให้ประชาชนในเขตชุมชนขาดความสนใจที่จะรับผิดชอบหรือพัฒนาปรับปรุงชุมชนของตนเองให้ดีขึ้น ปล่อยให้

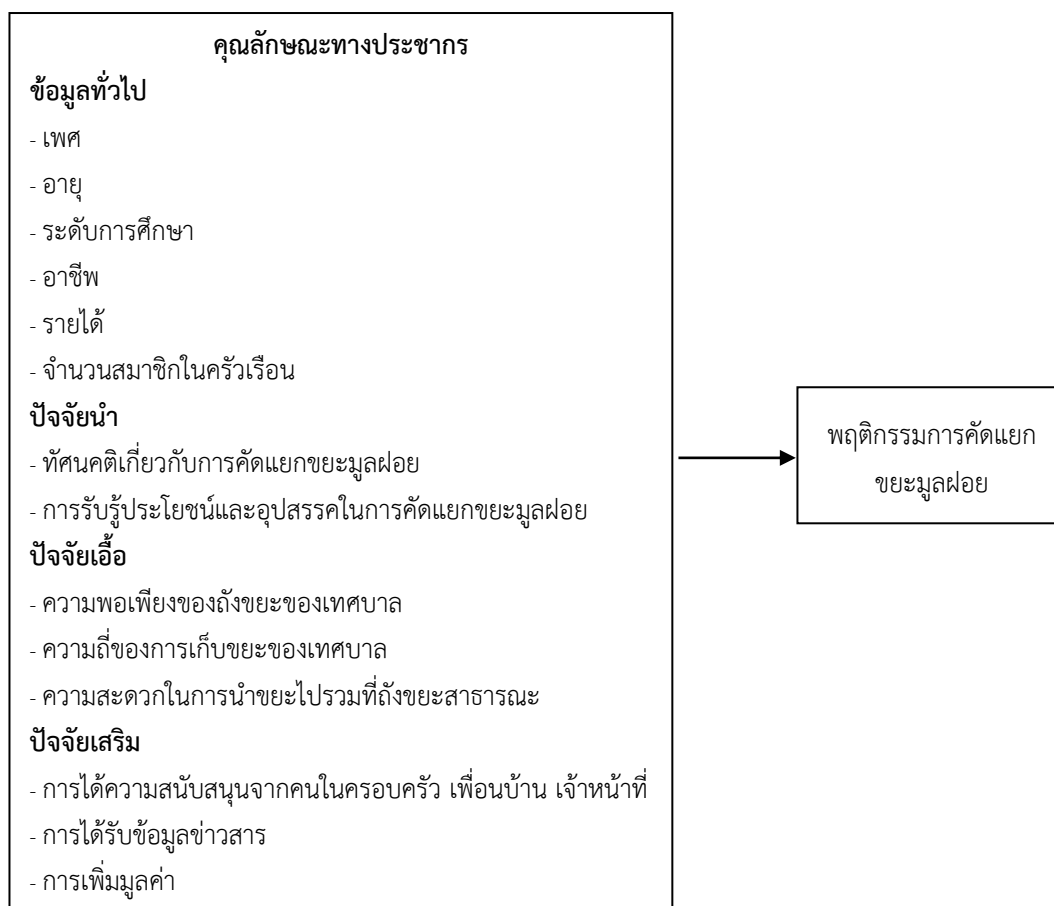
ชุมชนสกปรก ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประชาชนไม่มีเวลาในการดำเนินการไม่มีความรู้ความเข้าใจ และไม่เห็นความสำคัญของการคัดแยกขยะมูลฝอย และมีปัญหาในพื้นที่ที่ลำบากในการคัดแยกและการจัดการขยะอินทรีย์ เนื่องจากบ้านเรือนในเขตเมืองติดชิดกันทำให้จัดการขยะอินทรีย์ในการทำหมักปุ๋ย หรือการหมักน้ำหมักชีวภาพที่มีกลิ่นเหม็นจะดำเนินการยากลำบาก และไม่มีพื้นที่ในการคัดแยกขยะมูลฝอย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ เกอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นข้อมูล และแนวทางในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตอำเภอวารินชำราบ และในเขตต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างเหมาะสมเนื่องจากเทศบาลเมืองวารินชำราบเป็นเมืองขนาดใหญ่ในจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งมีลักษณะของการเติบโตของเทศบาลเมืองอย่างเต็มที่ และมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและประชาชนอย่างรวดเร็ว รวมทั้งกำลังเผชิญกับปัญหาการคัดแยกขยะมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอย เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นการป้องกันปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในอนาคต

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ระดับการศึกษา การได้รับข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจในเรื่องขยะ ความคิดเห็นต่อปัญหาขยะ ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และเพศ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาดังกล่าวมาเชื่อมโยงกับแนวคิดในงานศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยการเริ่มทำการศึกษาในเรื่องข้อมูลพื้นฐาน คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องขยะ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อการมีพฤติกรรมของประชาชน ในคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน ในพื้นที่เทศบาลเมืองวารินชำราบ และนำมาพิจารณาร่วมกับข้อมูลการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและแนวทางแก้ไขที่ชุมชนร่วมกันเสนอ และได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่างานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ อำเภовารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ อำเภовารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าองค์ความรู้ที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ อำเภовารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยเช่นกัน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนาภาคตัวขวาง (Cross sectional descriptive study) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ครอบครัวที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตเมืองวารินชำราบ ที่ยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ คำนวณหาค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Daniel [3] ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 370 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ Multi-stage Sampling จำนวน 28 หมู่บ้าน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามเชิงสำรวจ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คำนวณค่า IOC (Index of Objective Congruence) เท่ากับ 0.88 และค่า Reliability เท่ากับ 0.74 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ Pearson's Product Moment Correlation โดยงานวิจัยเรื่องนี้ได้ผ่านการรับรองการวิจัยในมนุษย์โดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี เลขที่ SSJ.UB 122 ณ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2563

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเชิงสำรวจโดยการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลทั่วไปของครัวเรือน เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลและลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน เป็นคำถามแบบเลือกคำตอบ จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยนำ เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ และการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคจากการคัดแยกขยะ จำนวน 20 ข้อ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) มี 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีเกณฑ์กำหนดการให้ความหมายของแต่ละระดับ โดยคำถามเชิงบวก มีระดับคะแนนเป็น 5, 4, 3, 2, 1 และ คำถามเชิงลบ 1, 2, 3, 4, 5

การแปลผลคะแนนใช้การพิจารณาแบ่งระดับคะแนนแบบอิงเกณฑ์โดยประยุกต์จากหลักเกณฑ์และวิธีการวัดประเมินตามวิธีของ Best & Kahn [4] ปัจจัยนำเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ มีเกณฑ์ดังนี้

ได้คะแนนเฉลี่ย 40.36 – 55.00	ระดับสูง
ได้คะแนนเฉลี่ย 25.68 – 40.35	ระดับปานกลาง
ได้คะแนนเฉลี่ย 11.00 – 25.67	ระดับต่ำ

การแปลผลคะแนนปัจจัยนำเกี่ยวกับการรับรู้ประโยชน์ในการคัดแยกขยะ มีเกณฑ์ดังนี้

ได้คะแนนเฉลี่ย 18.34 – 25.00	ระดับสูง
ได้คะแนนเฉลี่ย 11.67 – 18.33	ระดับปานกลาง
ได้คะแนนเฉลี่ย 5.00 – 11.66	ระดับต่ำ

การแปลผลคะแนนปัจจัยนำเกี่ยวกับการรับรู้อุปสรรคในการคัดแยกขยะ มีเกณฑ์ดังนี้

ได้คะแนนเฉลี่ย 18.34 – 25.00	ระดับสูง
ได้คะแนนเฉลี่ย 11.67 – 18.33	ระดับปานกลาง
ได้คะแนนเฉลี่ย 5.00 – 11.66	ระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยเอื้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับ ความพอเพียงของถังขยะของเทศบาล ความถี่ของการเก็บขยะของเทศบาล ความสะดวกในการนำขยะไปรวมที่ถังขยะสาธารณะ จำนวน 11 ข้อ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) มี 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีเกณฑ์กำหนดการให้ความหมายของแต่ละระดับ โดยคำถามเชิงบวก มีระดับคะแนนเป็น 5, 4, 3, 2, 1 และ คำถามเชิงลบ 1, 2, 3, 4, 5

การแปลผลคะแนนปัจจัยเอื้อในการคัดแยกขยะมูลฝอย ใช้การพิจารณาแบ่งระดับคะแนนแบบอิงเกณฑ์ โดยประยุกต์จากหลักเกณฑ์และวิธีการวัดประเมินตามวิธีของ Best & Kahn [4] มีเกณฑ์ดังนี้

ได้คะแนนเฉลี่ย 40.36 – 55.00	ระดับสูง
ได้คะแนนเฉลี่ย 25.68 – 40.35	ระดับปานกลาง
ได้คะแนนเฉลี่ย 11.00 – 25.67	ระดับต่ำ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามปัจจัยเสริม เป็นคำถามเกี่ยวกับการเสริมแรงที่ได้รับจากครอบครัว เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการเพิ่มมูลค่า จำนวน 18 ข้อ เป็นคำถามแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) มี 5 ระดับโดยมีเกณฑ์กำหนดการให้ความหมายของแต่ละระดับ การประเมิน ดังนี้

คำถามเชิงบวก

จริงมากที่สุด	(5 คะแนน)
จริงมาก	(4 คะแนน)
จริงปานกลาง	(3 คะแนน)
จริงน้อย	(2 คะแนน)
จริงน้อยที่สุด	(1 คะแนน)

คำถามเชิงลบ

จริงน้อยที่สุด	(5 คะแนน)
จริงน้อย	(4 คะแนน)
จริงปานกลาง	(3 คะแนน)
จริงมาก	(2 คะแนน)
จริงมากที่สุด	(1 คะแนน)

การแปลผลคะแนนปัจจัยเสริมแต่ละด้านในการคัดแยกขยะมูลฝอย ใช้การพิจารณาแบ่งระดับคะแนนแบบอิงเกณฑ์โดยประยุกต์จากหลักเกณฑ์และวิธีการวัดประเมินตามวิธีของ Best & Kahn [4] มีเกณฑ์ดังนี้

ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 21.67 – 30.00	ระดับสูง
ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 13.34 – 21.66	ระดับปานกลาง
ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 5.00 – 8.33	ระดับต่ำ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย จำนวน 19 ข้อ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 4 ระดับ ตามเกณฑ์ของ Best and Kahn [4] โดยมีเกณฑ์กำหนดการให้ความหมาย ของแต่ละระดับการประเมิน ดังนี้

คำถามเชิงบวก

ปฏิบัติเป็นประจำ	(4 คะแนน)
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	(3 คะแนน)
ปฏิบัตินานๆครั้ง	(2 คะแนน)
ไม่เคยปฏิบัติเลย	(1 คะแนน)

คำถามเชิงลบ

ไม่เคยปฏิบัติเลย	(1 คะแนน)
ปฏิบัตินานๆครั้ง	(2 คะแนน)
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	(3 คะแนน)
ปฏิบัติเป็นประจำ	(4 คะแนน)

การแปลผลคะแนน พฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย ใช้การพิจารณาแบ่งระดับคะแนนแบบอิงเกณฑ์โดยประยุกต์จากหลักเกณฑ์และวิธีการวัดประเมินตามวิธีของ Best & Kahn [4] มีเกณฑ์ดังนี้

ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 57.01 – 76.00	ระดับสูง
ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 38.01 – 57.00	ระดับปานกลาง
ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 19.00 – 38.00	ระดับต่ำ

2.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้แบบสอบถามมีคุณภาพผู้วิจัยได้ทำการทดสอบคุณภาพของแบบสอบถามใน 2 ด้าน คือ ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถามโดยดำเนินการ ดังนี้

1) การหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเนื้อหาโครงสร้างแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถาม ที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพจำนวน 3 ท่าน คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 0.88

2) การหาความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ไปทำการทดสอบ ก่อนที่จะนำไปใช้จริงและนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยการทดสอบความเชื่อมั่นโดยวิธีของ Cronbach's Alpha เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ Alpha Coefficient จากการทดสอบแบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่น 0.74

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังรวบรวมแบบสอบถามทำการตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาบันทึกลงในระบบคอมพิวเตอร์ สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้สถิติที่ตั้งไว้ใน การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

- 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและข้อมูลทั่วไปของครัวเรือน ระดับปัจจัยนำเข้า ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม
- 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยนำเข้า ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย ใช้ Pearson's Product Moment Correlation ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ใช้เกณฑ์ ของ Hinkle [5] ดังนี้

ค่า (r)	ระดับของความสัมพันธ์
0.90 - 1.00	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
0.70 - 0.90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
0.50 - 0.70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
0.30 - 0.50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
0.00 - 0.30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

3. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยโดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไป

คุณลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 67.3 เพศชาย ร้อยละ 32.7 อายุเฉลี่ย 48.49 ปี (S.D. = 12.82) ส่วนใหญ่จบการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 51.6 ส่วนประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 26.2 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 9,000 บาท (Max = 60,000, Min = 600) ส่วนใหญ่มีรายได้ < 10,000 บาท ร้อยละ ส่วนใหญ่สมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน ร้อยละ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คุณลักษณะทางประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	121	32.70
หญิง	249	67.30
อายุ		
< 30 ปี	25	6.80
30 – 39 ปี	70	18.90
40 – 49 ปี	109	29.50
50 – 59 ปี	88	23.80
> 60 ปี	78	21.00
($\bar{x}$ = 48.49, S.D. = 12.82)		

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

คุณลักษณะทางประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
เรียนไม่จบ ป.4	10	2.70
เรียนจบ ป.4	191	51.60
ประถมศึกษาตอนปลาย (ป.5-ป.6)	37	10.00
มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3 หรือ มศ.1-มศ.3)	39	10.50
มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6 หรือ มศ.4-มศ.6) ปวช.	28	7.60
อนุปริญญา / ปวส.	23	6.20
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	42	11.40
อาชีพ		
รับจ้าง	97	26.20
เกษตรกร	90	24.30
ค้าขาย	92	24.90
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	42	11.40
อื่น ๆ	49	13.20
รายได้ต่อเดือน		
< 10,000 บาท	206	55.70
กลุ่มรายได้ 10,001 - 20,000 บาท	133	35.90
กลุ่มรายได้ 20,001 - 30,000 บาท	17	4.60
> 30,000 บาท	14	3.80
Median = 9,000 (Max = 60,000, Min = 600)		
สมาชิกในครัวเรือน		
1 - 3 คน	82	22.20
4 - 6 คน	260	70.20
> 7 คนขึ้นไป	28	7.60

3.2 ปัจจัยนำในการคัดแยกขยะมูลฝอย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยนำ ได้แก่ ทศนคติเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยและการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการคัดแยกขยะของกลุ่มตัวอย่าง โดยด้านทัศนคติเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 34.64$, S.D.=4.15) ด้านการรับรู้ประโยชน์ในการคัดแยกขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 14.12$, S.D.=3.55) และด้านการรับรู้อุปสรรคในการคัดแยกขยะอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 14.89$, S.D.=3.23) ดังแสดงในตารางที่ 2

3.3 ปัจจัยเอื้อในการคัดแยกขยะมูลฝอย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ความพอเพียงของถังขยะของเทศบาล ความถี่ของการเก็บขยะของเทศบาลและความสะดวกในการนำขยะไปรวมที่ถังขยะสาธารณะ อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 43.23$, S.D.=5.13)

ส่วนปัจจัยเอื้อในการคัดแยกขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 50.8 โดยปัจจัยเอื้อในการคัดแยกขยะมูลฝอยที่อยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ เทศบาลควรเพิ่มจำนวนถังขยะในชุมชนของท่าน และถังขยะรวมของเทศบาลไม่เคยเต็ม ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับสูง ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน ร้อยละ ระดับปัจจัยนำในการคัดแยกขยะมูลฝอย (n=370)

ระดับปัจจัยนำในการคัดแยกขยะมูลฝอย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทัศนคติเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย		
ระดับสูง ได้คะแนนเฉลี่ย 36.67 – 50.00	64	17.3
ระดับปานกลาง ได้คะแนนเฉลี่ย 23.34 – 36.66	260	70.3
ระดับต่ำ ได้คะแนนเฉลี่ย 10.00 – 23.33	46	12.4
($\bar{x}$ = 34.64, S.D.=4.15)		
การรับรู้ประโยชน์		
ระดับสูง ได้คะแนนเฉลี่ย 18.34 – 25.00	64	17.3
ระดับปานกลาง ได้คะแนนเฉลี่ย 11.67 – 18.33	260	70.3
ระดับต่ำ ได้คะแนนเฉลี่ย 5.00 – 11.66	46	12.4
($\bar{x}$ = 14.12, S.D.=3.55)		
การรับรู้อุปสรรค		
ระดับสูง ได้คะแนนเฉลี่ย 18.34 – 25.00	64	17.3
ระดับปานกลาง ได้คะแนนเฉลี่ย 11.67 – 18.33	260	70.3
ระดับต่ำ ได้คะแนนเฉลี่ย 5.00 – 11.66	46	12.4
($\bar{x}$ = 14.89, S.D.=3.23)		

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน ร้อยละ ระดับปัจจัยเอื้อในการคัดแยกขยะมูลฝอย (n=370)

ระดับปัจจัยเอื้อในการคัดแยกขยะมูลฝอย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับสูง ได้คะแนนเฉลี่ย 40.36 – 55.00	188	50.8
ระดับปานกลาง ได้คะแนนเฉลี่ย 25.68 – 40.35	150	40.5
ระดับต่ำ ได้คะแนนเฉลี่ย 11.00 – 25.67	32	8.6
($\bar{x}$ = 43.23, S.D.=5.13)		

3.4 ปัจจัยเสริมในการคัดแยกขยะมูลฝอย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับความสนับสนุนจากคนในครอบครัว เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการเพิ่มมูลค่าของกลุ่มตัวอย่าง โดยด้านการได้รับความสนับสนุนจากคนในครอบครัว เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 19.23, S.D.=4.23) ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 19.78, S.D.=3.89) และด้านการเพิ่มมูลค่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 14.56, S.D.=3.98) ดังแสดงในตารางที่ 4

3.5 พฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย

ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 51.89$, S.D.=7.35) ส่วนใหญ่พฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 71.1 โดยที่อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ การไม่เศษอาหารลงบนพื้นดินภายในบริเวณบ้าน การไม่นำมูลสัตว์เลี้ยงไปทิ้งในถังขยะ ที่สาธารณะที่เทศบาลจัดไว้ให้ การไม่นำเศษต้นไม้ใบไม้ที่ตัดภายในบ้าน ไปทิ้งในถังขยะสาธารณะที่เทศบาลจัดไว้ให้ การไม่นำสารเคมีที่เหลือจากการใช้ไปเททิ้งนอกบ้าน ส่วนพฤติกรรมด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับสูงและระดับปานกลาง ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละ ระดับปัจจัยเสริมในการคัดแยกขยะมูลฝอย (n=370)

ระดับปัจจัยเสริมในการคัดแยกขยะมูลฝอย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การได้รับความสนับสนุนจากคนในครอบครัว เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่	64	17.3
ระดับสูง ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 21.67 – 30.00	64	17.3
ระดับปานกลาง ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 13.34 – 21.66	260	70.3
ระดับต่ำ ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 5.00 – 8.33	46	12.4
($\bar{x} = 19.23$, S.D.=4.23)		
การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
ระดับสูง ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 21.67 – 30.00	64	17.3
ระดับปานกลาง ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 13.34 – 21.66	260	70.3
ระดับต่ำ ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 5.00 – 8.33	46	12.4
($\bar{x} = 19.78$, S.D.=3.89)		
การเพิ่มมูลค่า		
ระดับสูง ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 21.67 – 30.00	64	17.3
ระดับปานกลาง ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 13.34 – 21.66	260	70.3
ระดับต่ำ ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 5.00 – 8.33	46	12.4
($\bar{x} = 14.56$, S.D.=3.98)		

ตารางที่ 5 แสดงจำนวน ร้อยละระดับพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอย (n=370)

ระดับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับสูง ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 57.01 – 76.00	59	15.9
ระดับปานกลาง ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 38.01 – 57.00	263	71.1
ระดับต่ำ ได้คะแนนค่าเฉลี่ย 19.00 – 38.00	48	13.0
($\bar{x} = 51.89$, S.D.=7.35)		

3.6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอย

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย พบว่า ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ทักษะคิด และการรับรู้ประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.226 และ 0.118 ตามลำดับ โดยแสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก ส่วนการรับรู้อุปสรรค พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ ปัจจัยเอื้อ พบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.249 โดยแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก และปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับความสนับสนุนจากคนในครอบครัว พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.203 โดยแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก ส่วนการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและการเพิ่มมูลค่า ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอย ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยนำเข้า ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอย

ปัจจัย	r	p-value	แปลผล
ปัจจัยนำเข้า			
ทักษะคิด	0.226	<0.001*	มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำมาก
การรับรู้ประโยชน์	0.118	0.023*	มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำมาก
การรับรู้อุปสรรค	-0.027	0.609	ไม่มีความสัมพันธ์
ปัจจัยเอื้อ	0.249	<0.001*	มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำมาก
ปัจจัยเสริม			
การได้รับความสนับสนุนจากคนในครอบครัว	0.203	<0.001*	มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำมาก
การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร	0.043	0.414	ไม่มีความสัมพันธ์
การเพิ่มมูลค่า	-0.033	0.524	ไม่มีความสัมพันธ์

4. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผลการวิเคราะห์ระหว่างปัจจัยนำเข้ากับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยนำเข้า ด้านทักษะคิด และการรับรู้ประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.226 และ 0.118 ตามลำดับ โดยแสดงว่าตัวแปร มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก ส่วนการรับรู้อุปสรรค พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ งานวิจัยของ กานดา ปุ่มสิน และคณะ [6] พบว่า ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยนำข้อมูลมาแปรค่าเฉลี่ยพฤติกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.35$, S.D.=0.509) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่มีการนำกลับมาใช้ใหม่ ท่านเก็บถุงพลาสติกที่ยังใช้งานได้กลับนำมาใช้ใหม่ได้อีก ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยรวมอยู่ใน

ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.44$, $S.D. = 0.519$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีการคัดแยกขยะประเภทหลอดนํ้าร้อนและกระป๋องสเปรย์ก่อนทิ้งลงในถังขยะ ($\bar{x} = 3.63$, $S.D. = 0.526$) และงานวิจัยศรีนทร์ทิพย์ บุญจันทร์ และจักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ [7] พบว่า แม่บ้านมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะ อยู่ในระดับดี ร้อยละ 66.33 ($\bar{x} = 24.26$, $S.D. = 3.020$) การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการคัดแยกขยะ ($Beta = 0.317$) การได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้าน ($Beta = 0.294$) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ($Beta = 0.242$) การเข้ารับการอบรม การคัดแยกขยะ และการเพิ่มมูลค่าของขยะ ($Beta = 0.198$) ทัศนคติเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ($Beta = 0.183$) โดยทั้งหมดสามารถทำนายพฤติกรรมการคัดแยกขยะของแม่บ้าน ได้ร้อยละ 32.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ แต่ไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วันวิสาข์ คงพิรุณ และคณะ [8] พบว่า แม้วากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 60.83) และมีความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 90.08) แต่การจัดการขยะมูลฝอยยังคงอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 67.77) นอกจากนี้ยังพบว่าความรู้และความตระหนักในการจัดการ ขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ ผลจากงานวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยรายข้อที่อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ การไม่แยกขยะเปียกและขยะแห้งออกจากกันทำให้สิ้นเปลืองภาชนะ แบตเตอรี่ที่ใช้แล้วเป็นอันตรายเนื่องจากเสื่อมสภาพแล้ว ไม่สามารถนำไปทิ้งรวมกับขยะประเภทอื่นได้ และเนื่องจากถังขยะที่เทศบาลจัดให้เป็นถังขยะแบบรวม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องแยกขยะ ก่อนนำไปทิ้งในถังขยะรวม ดังนั้น อุปสรรคในการคัดแยก ขยะมูลฝอยคือ ขาดอุปกรณ์ในการคัดแยก ก็คือถังขยะ ในการแยกขยะก่อนทิ้ง

จากผลการวิจัย ผลการวิเคราะห์ระหว่างปัจจัยเอื้อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.249 โดยแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก โดยมีคะแนน เฉลี่ยเท่ากับ 43.23 ($S.D. = 5.13$) โดยที่อยู่ในระดับสูง ได้แก่ รถขนขยะ มาขนขยะในชุมชนของท่านทุกวัน และท่านใช้เวลาในการนำขยะไปใส่ถังขยะ ของเทศบาลไม่เกิน 5 นาที ส่วนปัจจัยเอื้อด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัย ของอภิชาติ กองเงิน [9] พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.28$, $S.D. = 0.28$) ผลการศึกษาปริมาณขยะก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการขยะ พบว่า ความถี่ของการเก็บขยะ ความสะดวกในการนำขยะไปรวมที่ถัง และปริมาณขยะหลังดำเนินการตามรูปแบบลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$ ดังนั้นการใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยผลักดันรูปแบบการจัดการขยะของชุมชน ได้อย่างมี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bernstad [10] ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการแยกขยะอาหารในครัวเรือน โดยการใช้แผ่นพับให้ความรู้แก่กับครัวเรือน และการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อแยกแหล่งขยะ เพื่อเพิ่มความสะดวกในการคัดแยกขยะในครัว และหลังให้ข้อมูลที่เป็นแผ่นพับ ชี้ให้เห็นว่า ส่งผลให้ปริมาณขยะที่เป็นเศษอาหารมีการคัดแยกจากขยะประเภทอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$

จากผลการวิจัย และปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับความสนับสนุนจากคนในครอบครัว พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.203 โดยแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก ส่วนการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการเพิ่มมูลค่า ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยด้านการได้รับความสนับสนุนจากคนในครอบครัว เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร และด้านการเพิ่มมูลค่า ซึ่งปัจจัยเสริมในการคัดแยกขยะมูลฝอย ในภาพรวมของประชากรในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ อยู่ในระดับปานกลาง โดยที่อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ ท่านเป็นคนคัดแยกขยะในครัวเรือนเพียงคนเดียวโดยคนในครอบครัวไม่

เคยช่วยเหลือ และ อสม. ในชุมชนของท่าน ไม่เคยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ และคณะ [11] พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้านส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการจัดการขยะในครัวเรือนระดับต่ำ ร้อยละ 75.00 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า การรับรู้ประโยชน์ในการจัดการขยะในครัวเรือน ($Beta=0.116$) การได้รับการสนับสนุนระบบการจัดการขยะในชุมชน ($Beta=0.2750$) การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะในครัวเรือน ($Beta=0.322$) และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชน ($Beta=0.243$) โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการจัดการขยะในครัวเรือนของแม่บ้านในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ได้ ร้อยละ 46.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<0.05$ และงานวิจัยของ Knickmeyer [12] ที่พบว่า เมื่อความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้นการขยายตัวของเมือง และอุตสาหกรรมยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การปรับปรุงหรือนำเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการรีไซเคิลเพื่อนำวัสดุที่มีคุณภาพกลับมาใช้ใหม่ จะเป็นการป้องกันการนำขยะจากครัวเรือนไปฝังกลบ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะและการคัดแยกขยะที่บ้าน

5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.3 อายุเฉลี่ย 48.49 ปี (S.D. = 12.821) ส่วนใหญ่จบการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 51.6 ส่วนประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 26.2 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 9,000 บาท พฤติกรรมในการคัดแยกขยะมูลฝอย อยู่ในระดับกลาง เท่ากับ 51.89 (S.D.=7.35) โดยพฤติกรรมที่อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ การไม่เศษอาหารลงบนพื้นดินภายในบริเวณบ้าน การไม่นำมูลสัตว์เลี้ยงไปทิ้งในถังขยะ ที่สาธารณะที่เทศบาลจัดไว้ให้ การไม่นำเศษต้นไม้ ใบไม้ที่ตัดภายในบ้าน ไปทิ้งในถังขยะสาธารณะที่เทศบาลจัดไว้ให้ การไม่นำสารเคมีที่เหลือจากการใช้ไปเททิ้งนอกบ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยนำ ได้แก่ ทักษะคิด และการรับรู้ประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<0.05$ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.226 และ 0.118 ตามลำดับ โดยแสดงว่าตัวแปร มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก ส่วนการรับรู้อุปสรรค พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยเอื้อ พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<0.05$ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.249 โดยแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก และปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับความสนับสนุนจากคนในครอบครัว พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<0.05$ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.203 โดยแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก ส่วนการได้รับข้อมูลข่าวสาร และการเพิ่มมูลค่า ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของประชาชนต่อการคัดแยกขยะมูลฝอย

สำหรับข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมที่อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ การไม่เศษอาหารลงบนพื้นดินภายในบริเวณบ้าน การไม่นำมูลสัตว์เลี้ยงไปทิ้งในถังขยะ ที่สาธารณะที่เทศบาลจัดไว้ให้ การไม่นำเศษต้นไม้ ใบไม้ที่ตัดภายในบ้าน ไปทิ้งในถังขยะสาธารณะที่เทศบาลจัดไว้ให้ การไม่นำสารเคมีที่เหลือจากการใช้ไปเททิ้งนอกบ้าน เทศบาลและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการจัดการขยะมูลฝอย ควรประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่องเพื่อลดปัญหาขยะ และเพิ่มความเข้าใจและตระหนักต่อผลเสียจากการจัดการขยะที่ไม่ถูกต้อง 2) ผู้บริหารและหัวหน้าส่วนราชการของเทศบาลควรให้ความสำคัญการเพิ่มจุดบริการถังขยะให้มากขึ้น โดยเฉพาะบริเวณนอกเขตชุมชน และในเขตชุมชนหนาแน่น เช่น วัด โรงเรียนตลาดสด ตลาดเปิดท้ายให้มากขึ้น 3) เทศบาลควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการรักษาความสะอาด ของชุมชนให้ เพียงพอต่อความต้องการ

ของชุมชน 4) เทศบาลควรให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในการจัดการทำโครงการคัดแยกขยะของเทศบาล เพื่อให้สามารถลดปริมาณขยะที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในอนาคต 5) เทศบาลควรเพิ่มความถี่ในการเก็บขยะให้มากขึ้น โดยเฉพาะในเขตชุมชนหนาแน่น และในช่วงวันหยุดราชการ และ 6) เทศบาลควรให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเส้นทางในการจัดเก็บขยะ ในแต่ละวันอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

7) ควรนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการคัดแยกขยะมูลฝอย และบันทึกปัญหาความต้องการไว้ในแผนพัฒนาของเทศบาลเมืองวารินชำราบ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2562). สิ่งแวดล้อม การนำขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลเพื่อการเกษตร. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- [2] เทศบาลเมืองวารินชำราบ. (2562). ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลเมืองวารินชำราบ (เอกสารประกอบการปฏิบัติงาน 2562). อุบลราชธานี: เทศบาลเมืองวารินชำราบ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.
- [3] Daniel, WW. (1995). Biostatistics : A foundation for analysis in the health sciences. 8th ed. John Wiley & Sons.
- [4] Best, JW. & Kahn, JV. (2006). Research in Education. 10th ed. Pearson Education Inc.
- [5] Hinkle, DE. (1998). Applied Statistics for the Behavioral Sciences. Boston: Houghton Mifflin.
- [6] กานดา ปุ่มสิน ทอแสง พิมพ์บำรุงธรรม และนลพรณ เจนจำรัสฤทธิ์. (2564). การศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งไก่อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย. วารสารวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 1(2), 10-22.
- [7] ศรีนทร์ทิพย์ บุญจันทร์ และจักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมคัดแยกขยะของแม่บ้านในตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 12(1), 180-190.
- [8] วันวิสาห์ คงพิรุณ สรัญญา ถีป้อม และวิโรจน์ จันท. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะในหมู่บ้านโป่งปะ ตำบลแก้งไสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 26(2), 310-321.
- [9] อภิชาติ กองเงิน. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำขุ่น อำเภอห้วยสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารวิจัยการพยาบาลและการสาธารณสุข, 1(1), 55-64.
- [10] Bernstad, A. (2016). Household food waste separation behavior and the importance of convenience. Waste Management, 34(7), 1317-1323.
- [11] จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ บรรณกร เสือสิงห์ วัฒนศักดิ์ จันทรแปลง วิเชียร พุทธภูมิ และบุญชนัญญา พงษ์ปรีชา. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะในครัวเรือนของแม่บ้านในอำเภอเขาค้อจังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 20(1), 203-212.
- [12] Knickmeyer, D. (2020). Social factors influencing household waste separation: A literature review on good practices to improve the recycling performance of urban areas. Journal of Cleaner Production, 245, 118605. doi: 10.1016/j.jclepro.2019.118605